

Jurist Job Vos over privacy in het onderwijs

Job Vos is als jurist bij Kennisnet gespecialiseerd in privacy en vraagstukken rondom uitwisseling van persoonsgegevens in het onderwijs. 'We moeten zorgen dat we allemaal netjes omgaan met de gegevens van ruim drie miljoen leerlingen. Hierbij help ik de scholen, de docenten en daardoor indirect ook de leerlingen en hun ouders.'

Door Mandy de Bruijn

Waarom heb je gekozen voor het onderwijs?

'Voordat ik bij Kennisnet ben gaan werken, was ik advocaat en partner bij Van der Woude De Graaf Advocaten. Daar heb ik veel verschillende zaken gedaan, waaronder voor particulieren maar ook zeker voor MKB en instellingen. In 2010 ben ik bij Kennisnet gaan werken en me sindsdien steeds meer gaan richten op privacy in het onderwijs. Het is leuk om mensen iets uit te leggen over het recht en privacy in het bijzonder. Het is daarbij altijd de uitdaging om juridische tekst en wetten te vertalen naar een voor het onderwijs begrijpelijke uitleg. Als advocaat was ik bezig met het helpen van mensen wiens recht in het gedrang kwam. Het geeft veel genoegdoening te zien dat je mensen hebt kunnen helpen. Nu doe ik misschien wel hetzelfde: zorgen dat we allemaal netjes om blijven gaan met de gegevens van ruim drie miljoen leerlingen. Ik help de scholen (besturen, docenten), maar daarmee ook (indirect) de leerlingen en hun ouders. En dat, terwijl ik gewoon bezig mag zijn met 'het recht'.'

'Het recht' op school, dat klinkt zwaar...

'Er gaat een hele juridische wereld schuil achter ict, denk alleen al aan intellectueel eigendom. Wat is van wie? Ook is veel

wetgeving niet gemaakt voor internet. Hoe is het geregeld in de 'offline wereld' en hoe werkt het 'online'. Eigenlijk verschillen die twee werelden niet zo veel. Denk aan het schoolplein. Dertig jaar geleden waren er ook ruzies op het schoolplein. Die zijn er nog steeds maar de verschijningsvorm is anders. Vanwege de toenemende digitalisering in onze samenleving, kan je het recht niet meer los zien van ict. Door de digitalisering van de maatschappij, is het thema privacy belangrijk geworden. Zeker op school leeft dit meer dan ooit en er komen steeds meer regels waar scholen zich aan moeten houden. Daarom heeft Kennisnet dit jaar voor scholen de brochure 'Privacy in 10 stappen' (kn.nu/privacy) ontwikkeld waarin wordt uitgelegd hoe scholen snel en eenvoudig privacy op school kunnen regelen.'

Is die vorm van digitalisering wel zo handig op scholen dan?

'Er is niets mis met die digitalisering. Scholen kunnen juist geholpen worden door meer en slimmere inzet van ict. Je moet privacy ook niet zien als belemmerende factor, maar juist als middel om beter en zorgvuldiger met gegevens om te gaan. Ouders vertrouwen hun kinderen toe aan scholen en hebben het vertrouwen dat deze zorgvuldig en

respectvol omgaan met hun kinderen. In diezelfde lijn ligt ook de zorgvuldige omgang met gegevens van kinderen. Kennisnet ondersteunt het onderwijs bij het laten werken van ict en moet juist zorgen voor de benodigde randvoorwaarden. Het is daarbij van belang aandacht te hebben voor informatiebeveiliging en privacy. Juist omdat er steeds meer informatie digitaal wordt opgeslagen en overgedragen, nemen de risico's toe. Het gaat daarbij om de organisatie (wie bewaart wat?), de ontsluiting (wie mag welke informatie zien en wanneer?) en de afscherming (hoe worden gemaakte afspraken afgedwongen of gecontroleerd?)'

Hoe worden de persoonlijke gegevens momenteel in het onderwijs beschermd?

'Zoals blijkt uit de nulmeting van het ministerie van OCW (april 2014), is er gelukkig al een groot besef dat je zorgvuldig om moet gaan met persoonsgegevens van en over leerlingen. Het gaat verrassend genoeg vaak goed omdat scholen handelen op basis van hun gezonde verstand, niet omdat ze weten hoe het hoort of hoe de wet in elkaar zit. Maar dat is niet genoeg: met de toenemende digitale mogelijkheden zijn aanvullende maatregelen nodig. Daar komt bij dat ze in Europa druk bezig zijn

met een groot stuk Europese privacy-wetgeving: de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Die verordening wordt straks directe wetgeving en dat vervangt eigenlijk onze huidige Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Dat heeft voordelen omdat de privacy dan overal in Europa hetzelfde is beschermd. Er komt dus nogal wat op ons af. Als ik heel negatief zou zijn, zou ik zeggen dat we in het onderwijs met 0-1 achterstaan. Met die AVG zou dat snel 0-2 kunnen worden als we niet opletten. Het is dus zaak dat we alles goed op orde krijgen.'

Mag je als leerkracht foto's delen van je klas via de schoolwebsite of Facebook?

'Een foto zegt iets over een mens: een pasfoto zegt zelfs gelijk iets over iemands afkomst. Dat is daarmee een heel bijzonder en gevoelig persoonsgegeven. Het gebruik van foto's in de klas en les is niet noodzakelijk voor dat lesgeven. Als je dus een foto op sociale media wilt publiceren, moet je toestemming hebben van ouders. En de school kan dat snel en eenvoudig regelen bijvoorbeeld bij de inschrijving van een nieuwe leerling.'

Is het noodzakelijk dat een school een privacyreglement opneemt?

'Noodzakelijk is het niet, het staat niet in de wet. Maar het is wel een uitgelezen kans om uit te leggen hoe je tegen privacy aankijkt en hoe je als school met persoonsgegevens om gaat. Dat is onderdeel van transparantie: de school heeft de verplichting om ouders goed te informeren. Dus het is wel raadzaam een privacyreglement te hebben.'

Veel scholen slaan privacygevoelige gegevens op in de cloud. Is dat veilig?

'De cloud is een mooie en goede technische toepassing waardoor IT-kosten kunnen verminderen en administratieve lasten verlicht kunnen worden. Als je bij het inrichten van zo'n cloudvoorziening op tijd aandacht geeft aan aspecten als eigendom, de uitwisselbaarheid van gegevens, beveiliging en privacy dan kan zo'n cloud van grote meerwaarde zijn.'

Eind 2014 berichtte RTL Nieuws dat scholen privégegevens uitwisselden met uitgeverijen. Hoe zit dat nu wettelijk?

'Het is goed om vast te stellen dat die data niet misbruikt zijn voor bijvoorbeeld advertenties. Sterker nog: dat verzamelen past volledig in de wettelijke kaders. Verder hebben we nu afspraken gemaakt in het Convenant Digitale Onderwijsmiddelen en Privacy (Leermiddelen en Toetsen), waardoor het commercieel gebruik van persoonsgegevens inmiddels juridisch helemaal is uitgesloten.'

Hoe moeten scholen hiermee omgaan?

'Scholen moeten met de leveranciers van deze middelen de juiste afspraken maken. Hoe dat in zijn werk gaat, is uitgebreid uitgelegd in de brochure "Privacy in 10 stappen" (kn.nu/privacy). Scholen hoeven niet zelf de pen te pakken om contracten op te stellen. De sectorraden PO-Raad en VO-raad, ondersteund door Kennisnet, hebben juist namens de scholen afspraken gemaakt met leveranciers, en die vastgelegd in het convenant.'

Veel docenten willen sociale media niet meer inzetten in hun lessen vanwege de angst voor privacyschending. Hoe kunnen zij toch gebruik maken van sociale media zodat het leuk, leerzaam en vooral veilig is?

'Zorg dat je bewust bent van wat er mag (en niet). In de brochure 'Privacy in 10 stappen' leggen we uit dat het misschien wel verstandig is om op school afspraken over sociale media te maken wat leerlingen maar ook met docenten. Maar ook een sociaal veilige omgeving is belangrijk voor kinderen om zich goed te kunnen ontwikkelen en te kunnen leren. Sociale media horen thuis in die omgeving. De nieuwe publicatie 'Sociale veiligheid op school en internet' van Kennisnet en Stichting School & Veiligheid helpen scholen sociale veiligheid te regelen (www.kennisnet.nl/artikel/sociale-veiligheid-op-school-en-internet-vergroot-je-zo/).'

Hoe moet een school omgaan met kritische reacties over de school of docenten van leerlingen of ouders op sociale media?

'Open en transparant de discussie aangaan. Verwijder kritische reacties van leerlingen of ouders niet meteen (tenzij ze een fatsoengrens overschrijden natuurlijk). Reageer openbaar en neem eventueel contact op voor een persoonlijk gesprek. Organiseer ontmoetingen met ouders over mediawijsheid. Leg uit waarom het belangrijk is dat kinderen daarin worden onderwezen, benadruk de grote aantrekkingskracht van media op kinderen en daarmee de kansen voor het onderwijs, en leg uit wat uw school doet om de privacy van leerlingen te waarborgen.' <<